

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 345. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357731888/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

sker i Drømmen; i Drømmen tror vi at have gjort meget, vi aldrig har gjort. Dernæst sker det overalt, hvor en falsk Erindring opstaar. Den, der har set et Klæde flagre i Mørket og tror at have set et Spøgelse, har en saadan falsk Erindring. Størstedelen af Myter og Legender, især af de religiøse Legender, dannes paa denne Maade.

Det Modsatte finder Sted overalt, hvor vi ikke følger Led til Jegets Kæde, men omvendt trækker dem fra. Saaledes tillægger under Sanssevildelser den Syge en fremmed Stemme de Ord, han hører, eller giver sit indre Syn en ydre Virkelighed, som Luther gjorde, da han paa Wartburg saa Djævelen i Stuen. I Galskab endelig forveksler Personligheden sig som bekendt tit ikke blot delvis men helt med en ganske anden.

Altsaa i fornøffig Tilstand er Jeget et Kunstprodukt, frembragt af Idé-Forbindelser. Jeg er saa sikker paa mit Væsens Enhed, fordi jeg 1) forbinder mit Navn, denne Lyd: Navnet, med Kæden af mine indre Hændelser, og fordi jeg 2) holder alle Leddene i denne Kæde sammen ved den Forestillings-Sammenhæng, i Kraft af hvilken de fremkalder hinanden. Dog da Jeget saaledes ikke er et medfødt, men et erhvervet Begreb, da Jeget beror paa en Sammenhæng, som Søvn, Drømme, Indbildninger, Syner og Sindsforvirring stedse angriber, og da det stedse maa hævde sig i Kamp med alle disse Fjender, saa er det efter sit Væsen udsat for alle mulige Anfægtelser. Som Sygdommen stedse ligger og lurer paa vort Legeme, saaledes staar Vanviddet stedse ved Jegets Dør, og nu og da hører vi det banke paa Døren.

Det er denne sande, fra Hume stammende, psykologiske Betragtning, som Romantikerne vel ikke har hævdet i videnskabelig Form, men som de har forudanet. Drømmen, Alkoholismen, Sanssevildelserne, Afsindet, alle de Magter, der splitter Jeget og løser dets Ringe fra hinanden, er deres inderste Fortrolige. Man læse f. Eks. hos Hoffmann Fortællingen *Der goldene Topf*, og hør, hvorledes Stemmerne klinger ud af Æblekurve, hvorledes Enebærbuskenes Blade og Blomster toner og synger, man se, hvorledes Dørhamren skærer Ansigter o. s. v. Den grelle, besynderlige Virkning fremkommer her især derved, at det er fra en Baggrund af Livets aller platteste Prosa, fra Pakker af juridiske Aktstykker, fra Terriner og Pokaler etc., at Spøgelseerne rykker os ind paa Livet. Alle Hoffmanns Personer antages, som